

Gabriela Chromcová

The Silesian University in Opava, Czechy (Slezská univerzita v Opavě)

School of Business Administration in Karviná, Czechy (Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné)

The University Library in Karviná, Czechy (Univerzitní knihovna, pracoviště Karviná)

Oferta biblioteki uniwersyteckiej – miejsce nauki oraz miejsce spotkań

Streszczenie: Univerzitní knihovna, pracoviště Karviná (The University Library in Karviná) to jedna z najmłodszych bibliotek uczelnianych w Czechach, ponieważ powstała wraz z założeniem Obchodně podnikatelské fakulty v Karviné (School of Business Administration in Karviná) przed 30 laty. Oprócz pełnienia funkcji informacyjnej i edukacyjnej biblioteka jest też miejscem spotkań. Celem prezentacji jest przedstawienie oferty biblioteki uniwersyteckiej i rozwiązań służących kreowaniu jej pozytywnego wizerunku. Każdy użytkownik jest mile widziany, a biblioteka nie jest już dla niego jedynie cichym zakątkiem, ale miejscem, gdzie tworzy się przestrzeń edukacyjna i towarzyska.

Słowa kluczowe: biblioteka uniwersytecka, użytkownik, przestrzeń biblioteczna

1. Biblioteka uczelniana jako miejsce spotkań

Biblioteki wyższych uczelni w Republice Czeskiej coraz częściej pełnią funkcję społeczną i kulturalną. Bibliotekarze wciąż pamiętają czasy, kiedy praktycznie wszystkie usługi koncentrowały się wokół starannie budowanego księgozbioru bibliotecznego. Dzisiaj znaczenie zbiorów drukowanych maleje. W sferze akademickiej ta rozbieżność jest jeszcze bardziej widoczna. Zapewnienie dostępu do treści elektronicznych, w tym prestiżowych baz danych czy ogromnej liczby czasopism elektronicznych, jest dla bibliotek uczelnianych oczywistością. Dzisiaj mamy tu standardowe narzędzia, takie jak np. zdalny dostęp do elektronicznych zasobów informacji i inne aplikacje. Zaletą może być fakt, że transformacja ta zaszła już jakiś czas temu, a biblioteki akademickie nie tylko sobie z tym poradziły, ale dodały wiele bardzo wartościowych usług w środowisku elektronicznym.

Kolejnym elementem, jak przytacza Fabián (2018), jest oczywiście nowoczesny sprzęt techniczny, który biblioteki powinny oferować swoim użytkownikom. Fizyczna przestrzeń pozostaje jednak esencją bibliotek i także tutaj konieczne jest opracowanie istotnych innowacji. Znaczenie zbiorów drukowanych wyraźnie spada, ale biblioteki powinny nadal pozostać miejscami, które sprzyjają kontaktom społecznym na uniwersytetach. Dlatego konieczne jest stworzenie wygodnych przestrzeni nie tylko do cichej nauki, ale także do odpoczynku, relaksu czy pracy w grupach. Ponadto w dobrze urządzonych pomieszczeniach można zorganizować wiele wykładów, szkoleń i imprez towarzyskich.

2. Univerzitní knihovna, pracoviště Karviná (The University Library in Karviná) i jej oferta

Biblioteka uniwersytecka jest jedną z najmłodszych bibliotek akademickich w Czechach (rys. 1). Po założeniu School of Business Administration in Karviná w 1990 r., biblioteka była sukcesywnie budowana od roku 1992 (O fakultě 2017).

Rys. 1. Budynek School of Business Administration in Karviná
(fot. Lenka Přečková)

W pierwszych latach istnienia miała tylko jedną salę, w której znajdowało się urządzenie do robienia kserokopii, a wypożyczano jedynie podstawowe skrypty i podręczniki. Z biegiem czasu biblioteka pozyskała większe pomieszczenia, swój pierwszy komputer dla użytkowników, zabezpieczenia RFID księgozbioru oraz bramki bezpieczeństwa. Wraz z rozwojem technologii rósł zakres działalności biblioteki. W 1998 r. przeniesiono ją do budynku Na Vyhliďce (Karviná), gdzie obecnie ma siedzibę (rys. 2).

Cały teren przeszedł gruntowną przebudowę i od 2009 r. biblioteka działa w nowo wyremontowanych pomieszczeniach na powierzchni ponad 900 m², oferując nowoczesne udogodnienia wszystkim zainteresowanym.

Rys. 2. Budynek biblioteki

Ma 55 miejsc pracy dla czytelników, w tym 33 stanowiska komputerowe. Na parterze mieści się wypożyczalnia, na piętrze czytelnia podzielona na różne strefy, w tym strefę relaksu (rys. 3) oraz strefę nauki. Istnieje tu możliwość wykorzystania techniki audiowizualnej, miejsce jest wyposażone w telewizor, PC, flipchart (rys. 4). Aby użytkownicy mogli łatwiej przeszukiwać zbiory w bibliotece, uporządkowano je według numerów sygnatur i znajdują się one w wolnym dostępie.

Rys. 3. Strefa relaksu w czytelnii

Księgozbiór biblioteki – złożony z książek, czasopism, prac studenckich itp. – liczy więcej niż 57 tys. woluminów. Bardzo ważną ofertą są elektroniczne zasoby informacyjne – bazy danych, książki i czasopisma elektroniczne. Biblioteka oferuje dostęp do 15 renomowanych baz danych, takich jak EBSCO, ProQuest, BOOKPORT, Scopus, ScienceDirect i innych (Katalog a E-zdroje 2017).

Zgromadzony księgozbiór to publikacje odnoszące się do dyscyplin z zakresu nauk ekonomicznych wykładanych w School of Business Administration in Karviná oraz szeroko pojętych zagadnień ekonomii, zarządzania, biznesu, marketingu itp. Ponadto w bibliotece znajduje się literatura z zakresu socjologii, nauk prawnych, matematyki oraz hotelarstwa i turystyki. W całym budynku jest dostępny bezprzewodowy Internet. Książki można zwracać przez 24 godziny na dobę za pomocą wrzutni umieszczonej naprzeciwko recepcji obok najbliższego akademika. Informacje o zbiorach można znaleźć w katalogu on-line, opracowanym w systemie Tritius.

Oprócz tych standardowych usług organizowane są dla studentów I roku infolekcje oraz oprowadzanie. W ten sposób studenci mogą zapoznać się z całą ofertą Biblioteki. Dla osób z wszystkich roczników przygotowane są tzw. pakiety dostosowane do ich potrzeb informacyjnych. Mogą one „zamówić” bibliotekarza, który pokaże im, jak korzystać z baz danych, jak wyszukiwać informacje i materiały potrzebne do nauki itp.

Rys. 4. Czytelnia biblioteki

Ciekawą inicjatywą jest coroczna wystawa renomowanej literatury zagranicznej z zakresu nauk ekonomicznych (rys. 5). Zarówno pracownicy uczelni, jak i studenci mogą brać bezpośredni udział w procesie tworzenia księgozbioru, proponując zakupy książek prosto z wystawy.

Dzięki temu, że biblioteka dysponuje dużą przestrzenią, może zaoferować użytkownikom udział w innych ciekawych imprezach. Dla szerszej społeczności słuchaczy są organizowane wykłady, a raczej spotkania na różne tematy. Dużą popularnością jeszcze przed pandemią cieszyły się wykłady na temat taniego podróżowania czy rozpoznawania fake newsów itp. (rys. 6).

Strefa relaksu w czytelni biblioteki jest wykorzystywana przez studentów do prywatnych aktywności. Do jednych z nich należą – cieszące się dużym zainteresowaniem – turnieje FIFA na platformie Xbox (rys. 7). Studenci lubią tutaj wypoczywać, a także uczyć się.

Udaną imprezą był wykład z zakresu fizjoterapii pleców, dotyczący między innymi prawidłowego siedzenia przy komputerze. Uczestnicy mieli do dyspozycji przestrzeń biblioteki do wykonania prezentowanych ćwiczeń.

Rys. 5. Wystawa literatury zagranicznej

Rys. 6. Wykład w bibliotece na temat fake newsów

Rys. 7. Turniej FIFA zorganizowany przez studentów

W czasie pandemii biblioteka musiała bardzo szybko zareagować i wprowadzać nowe przepisy oraz narzędzia pracy. Wiele zadań realizowano hybrydowo. Dzięki tzw. stolikowi do wydawania książek można było zapewnić użytkownikom dostęp do księgozbioru również w czasach całkowitego zamknięcia biblioteki. Oczywiście sprawą był zdalny dostęp do poszerzonych baz danych oraz zbioru e-booków.

W ostatnim czasie biblioteka pełni zupełnie nową funkcję. Po rosyjskim zbrojnym ataku na Ukrainę czeskie biblioteki bardzo szybko włączyły się w pomoc uchodźcom. Uczelnia zaoferowała osobom przybywającym z Ukrainy zakwaterowanie w akademikach, a biblioteka postanowiła zaangażować się w pomoc dla nich. W czytelni stworzono miejsca dla dzieci i dorosłych. Komputery w Czytelni zostały przestawione na język ukraiński, dzieci mają do dyspozycji kącie dziecięcy, który został wyposażony w zabawki i gry ufundowane przez pracowników wydziału (rys. 8). Ponadto organizowane są różne imprezy dla dzieci i młodzieży prowadzone przez wolontariuszy – naszych studentów. Oprócz bajek i opowiadań dostępne są na przykład gry, kolorowanki i arkusze ćwiczeń, a także lekcje języka czeskiego.

Rys. 8. Kącik dziecięcy dla ukraińskich dzieci

3. Zakończenie

Jak widać z powyżej opisanych działań, Univerzitní knihovna, pracoviště Karviná (University Library in Karviná) realizuje koncepcję rozwoju bibliotek w Republice Czeskiej. Koncepcja ta za najważniejszą przyjmuje rolę społecznościową tych instytucji, podczas gdy poprzednio kładziono nacisk głównie na digitalizację, miejsca pracy i tworzenie księgozbiorów (Koncepcje rozvoje knihoven v České republice b.d.). Biblioteki powinny stać się miejscami nauki i spotkań, aby nie były jedynie magazynami książek. Jeśli biblioteka podejmuje takie działania, to nie odnotowuje gwałtownego spadku liczby czytelników i nadal jest bardzo popularnym miejscem dla swoich użytkowników, które jest często odwiedzane. Dużym wsparciem dla bibliotek uczelnianych w tych działaniach jest Stowarzyszenie Bibliotek Uczelni Wyższych w Republice Czeskiej – AKVŠ (Asociace knihoven vysokých škol). Reprezentuje ono biblioteki akademickie na spotkaniach na poziomie krajowym i międzynarodowym. Stwarza podstawy do współpracy mającej na celu zwiększenie otwartości i efektywności oferowanych usług (Landová 2018).

Co jest potrzebne do stworzenia miejsca spotkań w bibliotece akademickiej?

- Poznanie swoich użytkowników (nie tylko dzięki ankietom, ale też w wyniku rozmów i kontaktu osobistego).
- Funkcjonalna przestrzeń biblioteczna, której sposób użytkowania można łatwo zmienić.
- Reagowanie na zmiany i elastyczność działania.
- Zmiana w myśleniu i podejściu samych bibliotekarzy.
- Wsparcie kierownictwa wydziału/uczelni.

Bibliografia

- Fabián O. (2018). Budoucnost akademických knihoven. *Duha: Informace o Knihách a Knihovnách z Moravy* [online], R. 32, nr 3. Dostępny w: <http://duha.mzk.cz/clanky/budoucnost-akademickych-knihoven> [przeglądany 14.07.2022].
- Katalog a E-zdroje (2017). Slezská univerzita v Opavě [online]. Dostępny w: <http://www.slu.cz/opf/cz/ukkdatabaze> [przeglądany 14.07.2022].
- Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 (b.d.) [online]. Národní knihovna ČR. Dostępny w: <http://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-2021-2027/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027/view> [przeglądany 14.07.2022].
- Landová H. (2018). Asociace knihoven vysokých škol ČR: 16 let spolupráce. *Duha: Informace o Knihách a Knihovnách z Moravy* [online], R. 32, nr 3. Dostępny w: <http://duha.mzk.cz/clanky/asociace-knihoven-vysokych-skol-cr-16-let-spoluprace> [przeglądany 14.07.2022].
- O fakultě (2017). Slezská univerzita v Opavě [online]. Dostępny w: <https://www.slu.cz/opf/cz/historieasoucasnost> [przeglądany 14.07.2022].
- Univerzitní knihovna Karviná (2017). Slezská univerzita v Opavě [online]. Dostępny w: <https://www.slu.cz/opf/cz/ukkuvod> [przeglądany 14.07.2022].